

Усенко М. П.,
здобувач третього (наукового) рівня вищої освіти,
Бандоріна Л. М.,
к.е.н., доцент,
Український державний університет науки і технологій, м. Дніпро

РОЛЬ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ

Цифровізація господарських процесів трансформує природу економічного управління. Сучасні цифрові технології не просто автоматизують окремі процедури, а докорінно змінюють інфраструктуру взаємодії суб'єктів економіки, ролі держави та бізнесу, механізми прийняття рішень та контролю. Серед усіх інструментів цифровізації особливе місце займають цифрові платформи — розподілені, масштабовані середовища, що забезпечують агрегацію, аналіз, координацію та економічні функції на принципово новому рівні. Цифрові платформи стають ключовими вузлами у новій архітектурі управління економікою, замінюючи традиційні ієрархії мережевими структурами, підвищуючи прозорість, знижуючи транзакційні витрати та забезпечуючи проактивність управління. Їх використання охоплює як мікрорівень (підприємства, галузі, міста), так і макрорівень (державні служби, економічні прогнози, регулювання ринків). Цифрова платформа — це не просто інформаційна система, а інституційно та технологічно оформлена інфраструктура, орієнтована на координацію взаємодій між різними суб'єктами за допомогою цифрових інтерфейсів, алгоритмів та протоколів. Ключова відмінність платформ від звичайних ІТ-систем полягає в багатосторонності, масштабованості, здатності до саморозвитку та агрегації даних від великої кількості користувачів. Сучасні концепції, такі як *platform economy* [1], *digital governance* та *data-driven economy*, наголошують, що платформа — це одночасно і технологічна оболонка, і механізм переформатування економічних зв'язків, що регулює потоки даних, ресурсів, транзакцій та рішень.

Цифрові платформи впроваджують принципи централізації даних під час децентралізації виконання функцій. Це дозволяє агрегувати в реальному часі інформацію з безлічі джерел, включаючи державні реєстри, корпоративні бази, інтерфейси користувача та IoT-пристрою. Цифрові платформи полегшують взаємодію між учасниками економічних процесів. Сервіси типу одного вікна на базі платформної логіки дозволяють інтегрувати державні послуги в єдиний ланцюжок. Так, український портал Дія забезпечує наскрізне надання адміністративних та бізнес-послуг, включаючи реєстрацію ФОП, подання податкової звітності, отримання дозволів та виплат. Платформи також забезпечують доступність та прозорість інформації. Відкриті інтерфейси API, візуалізація даних, інструменти аналітики створюють можливості для моніторингу процесів у реальному часі, що підвищує підзвітність та ефективність регулювання. Окрім того, завдяки використанню Big Data та машинного навчання цифрові платформи дозволяють формувати точні прогнози, виявляти аномалії, оптимізувати процеси. Приклад — проєкт StatGPT 2.0, розроблений ЕРАМ та МВФ [2], — платформа на базі генеративного ІІ, призначена для роботи з глобальними економічними даними. Вона дозволяє автоматично обробляти масиви макроекономічної інформації та формувати аналітичні висновки, прискорюючи реакцію держав та організацій на параметри, що змінюються.

У державному управлінні платформні рішення стали ядром цифрової трансформації. Естонська X-Road дозволяє органам влади безпечно обмінюватися даними в режимі реального часу, уникаючи дублювання та підвищуючи якість обслуговування [3]. В Україні платформа Дія не лише спростила взаємодію між громадянами та державою, а й стала моделлю цифрового громадянства, а портал відкритих даних GovData став основою для цифрових стартапів, аналітики та контролю.

У бізнесі глобальні платформи Amazon, Alibaba та Uber виступають як екосистеми, що поєднують продавців, покупців, логістів, операторів платежів та розробників. Такі платформи, як Salesforce та Microsoft Power Platform, надають

організаціям інструменти для автоматизації CRM, документообігу, бізнес-аналітики та управління проєктами. На регіональному рівні платформи використовують для управління міською інфраструктурою (Smart City). Це охоплює транспортне планування, висвітлення, розподіл комунальних послуг, бюджетування. У низці міст України, наприклад, впроваджуються регіональні модулі Дія.Цифрова громада [4].

Застосування платформних рішень веде до системного зростання продуктивності управління: прискорюється передача інформації, знижується людський чинник, мінімізуються бюрократичні та транзакційні затримки. Прозорість операцій, автоматизований контроль та доступ до відкритих даних знижують корупційні ризики, збільшують довіру між бізнесом та державою. Економіка отримує можливість оперативно адаптуватися до шоків. Приклад — платформа Дія в умовах пандемії та війни продовжувала забезпечувати функціонування багатьох адміністративних сервісів, включаючи цифрову ідентифікацію, соціальну підтримку, доступ до фінансових інструментів. Платформи сприяють розширенню громадянської участі: е-петиції, краудсорсинг пропозицій, електронне голосування. У бізнесі можливість більш широкої участі МСП у глобальних ланцюжках поставок через маркетплейси. Крім того, платформи як середовище для агрегації та аналізу макроекономічних даних відкривають нові обрії для національної статистики. Як підкреслює нова концепція Держстату України [5], цифровізація статистики, автоматизація зборів даних та використання платформної логіки стануть основою достовірної та динамічної економічної інформації.

Головний виклик — цифрова нерівність: інфраструктурна, технологічна, освітня. Регіональні та соціальні дисбаланси обмежують універсальність платформних рішень. Безпека та конфіденційність залишаються слабкими ланками. Витоки даних, кіберризики, непрозорі алгоритми платформ можуть підірвати довіру. Монополізація цифрових ринків та домінування Big Tech ведуть до підпорядкування малих учасників інтересам платформуотримувачів, створюючи асиметрію впливу.

Отже, цифрові платформи стають не просто технічними інструментами, а основою нової архітектури управління економікою. Вони змінюють логіку координації ресурсів, забезпечуючи більшу прозорість та адаптивність, розширюють участь громадян та бізнесу в управлінні, створюють нові форми взаємодії. Держава при цьому не втрачає своїх позицій, але має трансформуватися в інтегратора, регулятора та учасника платформного середовища, який відповідає за баланс інтересів, захист прав суб'єктів, підтримку інновацій.

Список використаних джерел

1. Kenney, M., & Zysman, J. (2016, September 6). The rise of the platform economy. *Issues in Science and Technology*. <https://issues.org/rise-platform-economy-big-data-work>
2. IT Ukraine Association. (2024, April 5). EPAM і МВФ запускають StatGPT 2.0 — платформу на основі генеративного ШІ для роботи з глобальними економічними даними. *IT Ukraine Association*. <https://itukraine.org.ua/epam-i-mvf-zapuskayut-statgpt-2-0-platformu-na-osnovi-generativnogo-shi-dlya-roboti-z-globalnimi-ekonomichnimi-danimi/>
3. e-Estonia. (n.d.). X-Road: Interoperability services. *e-Estonia*. <https://e-estonia.com/solutions/x-road-interoperability-services/x-road/>
4. Hromada.gov.ua. (2024, January 31). Цифровізація регіонів і громад: перші вимірювання 2025 року. *Портал об'єднаних громад України*. <https://hromada.gov.ua/post/cifrovizaciya-regioniv-i-gromad-persi-vimiryuvannya-2025-roku>
5. Dev.ua. (2023, November 1). Новий Держстат: як буде виглядати головне статистичне відомство країни. *Dev.ua*. <https://dev.ua/news/novy-derzhstat-1698827703>